

‘Verbrand alle kleurboeken’

Maak het slapende talent in je kind wakker

Artistieke begaafdheid blijkt voor ouders vaak moeilijk te herkennen. Veel hoogbegaafde kinderen hebben al op vroege leeftijd de neiging een artistieke uitlaatklep te vinden. Of ze nu liedjes neuriën in de wieg, in de kleuterklas een haiku schrijven, met hun waterverfsetje levendige bloemen schilderen in groep 3 of Ariana Grande nadoen in de woonkamer, ze neigen vaak naar een of andere artistieke vorm.

Als ouder is het jouw taak te observeren en te luisteren. Als je kind vraagt of hij of zij op muziek- of tekenles mag, heb je geluk. Meestal zijn de aanwijzingen minder duidelijk en zul je zelf alert moeten zijn op signalen, zoals bijvoorbeeld wanneer je kind altijd begint te dansen als er muziek draait of als je kind uren bezig kan zijn met klei.

Voor artistieke begaafdheid geldt hetzelfde als voor begaafdheid op andere gebieden: als het er is, moet het gecultiveerd en aangemoedigd worden. Zoals een reken- of taalkundig begaafd kind onderwijs op zijn niveau aangeboden dient te krijgen om het talent tot ontwikkeling te laten komen, geldt dat ook voor artistiek begaafde kinderen. Een kind wordt ongelukkig als het merkt dat het in staat is tot meer, maar dat niet mag doen omdat niemand het opmerkt.

TALENT ONTDEKKEN

Je kunt de talenten die begraven zitten in het hoofd van je kind ontdekken door het in een heel vroeg stadium kennis te laten maken met allerlei soorten kunst. Samen met je kind de wereld van de kunst verkennen, zal je helpen zijn of haar talenten te ontdekken.

Benjamin Bloom heeft 120 succesvolle kunstenaars, sportlieden en wetenschappers bestudeerd en zijn bevindingen samengevat in 'Developing Talent in Young People'. Hij zegt hierover: 'Praktisch in alle gevallen hebben de ouders een doorslaggevende rol gespeeld door hun kind op jonge leeftijd kennis te laten maken met muziek, sport of leren.'

Wanneer een kind eenmaal interesse heeft getoond in een bepaald gebied, zouden zijn ouders hem tijdens elke stap moeten aanmoedigen en bereid moeten zijn talloze uren te spenderen aan brengen en halen naar piano-, tennis- of zwemlessen. Richard Krajicek is daar een goed voorbeeld van. Hij begon op vierjarige leeftijd met tennis en bracht dagelijks uren door op de tennisbaan onder leiding van zijn vader. Met de caravan reisden ze de verschillende jeugdtoernooien in het land af en met succes.

EIGEN PLEK

Creative kinderen hebben niet alleen een voorkeur voor een plek voor zichzelf; ze eisen het zelfs. Een plek waar ze zichzelf kunnen zijn, waar ze kunnen dagdromen, fantaseren of in een dagboek schrijven. Zo'n plek kan hun slaapkamer zijn, de zolder, een boomhut, een trappenhuis of het dak.

'Ik krabbel vaak wat tijdens de pauzes op school. Ik teken al vanaf dat ik mij kan herinneren. Ik vind het leuk mijn fantasie in de tekeningen te stoppen omdat de mogelijkheden onbegrensd zijn', zegt een hoogbegaafde tiener.

Hoe kun je er achter komen of achter de voorliefde van je kind om te tekenen een echte kunstenaar schuilgaat? En als dat zo is, welke stappen kun je dan nemen om die interesse in kunst te steunen? Creativiteit wordt in Nederland alleen op aanvraag getest als onderdeel van een IQ-test (maar dan alleen bij het CBO in Nijmegen). Behalve dat kinderen of jongeren dus

HET IDENTIFICEREN VAN ARTISTIEK BEGAAFDE KINDEREN

Lange studies van Gaitskell (1958) en Lowenfeld (1965) hebben enkele kenmerken opgeleverd die kunnen helpen bij het identificeren van artistiek begaafde kinderen.

- Ze hebben een vloeiende expressie en veel fantasie
- Ze hebben een hoog ontwikkelde sensitiviteit op bepaalde gebieden. Bijvoorbeeld beweging, ruimte, ritme, kleur (deze kinderen schilderen bijvoorbeeld alleen met acrylverf of ze tekenen alleen bewegende mensen)
- Ze laten integratie zien tussen denken, gevoel en besef
- Hun fantasie is van kwalitatief hoog niveau; deze kinderen hebben vertrouwen in hun ideeën en hebben geen behoefte aan kopiëren
- Hun expressie is direct. Het begaafde kind kan erg expressief zijn, maar alleen als de ervaring die hem motiveert te schilderen persoonlijk nuttig is (als hij daar zelf voor kiest en er plezier aan beleeft). Deze kinderen functioneren niet goed tijdens klassikale activiteiten waar de leerkracht het onderwerp bepaalt
- Ze identificeren zich in grote mate met het onderwerp en het medium. Ze leven hun kunst. Hun werk is een onderdeel van hen. Zelfs het medium (de kwast) lijkt een verlengstuk van hun vingers. Hun werk is erg persoonlijk en laat een innerlijke behoefte aan visuele expressie zien

- Veel van deze kinderen tekenen al goed voor hun tweede verjaardag, meestal rond vijftien maanden als ze de kans hebben
- Ze zijn altijd hoogbegaafd. Studies wijzen uit dat artistiek begaafde kinderen goed scoren op een algemene IQ-test. Andersom hoeft het niet zo te zijn
- Ze zijn buitengewoon handig met het medium (de kwast, het potlood, de klei)
- Ze hebben meestal gevoel voor ontwerp
- Elk kind is erg individueel en vindingrijk
- Ze werken regelmatig aan hun lievelingskunstvorm. Aanmoediging is niet nodig.

ANDERE TEKENEN VAN BEGAAFDHEID OP DIT GEBIED:

- Ze hebben interesse in bezoek aan musea en kunstgalerijen
- Ze zijn bereid eigen werk te delen met anderen
- Ze zijn bezorgd over esthetische aspecten van de omgeving
- Ze geven geld uit aan kunstboeken en -benodigdheden
- Ze zijn geïnteresseerd in kunstwerk van anderen
- Ze worden erkend door gelijken
- Ze worden uitgenodigd kunstwerken te maken voor schoolprojecten

doorgaans niet als talent worden geïdentificeerd en niet adequaat worden begeleid, wordt er in het algemeen ook geen nadruk gelegd op (vrije) artistieke ontwikkeling. Integendeel: op de basisscholen worden voorgeschreven knutselwerkjes gemaakt, waarbij creativiteit wordt ontmoedigd. Immers, het moet worden als op het plaatje.

ARTISTIEKE BEGAAFDHEID HERKENNEN

Muzikale begaafdheid openbaart zich relatief snel en duidelijk. Dat geldt echter niet voor artistieke talenten op andere vlakken. Het lijkt aannemelijk dat levens van historische vroegbegaafde kunstenaars aanwijzingen kunnen opleveren, zoals bij de jonge Mozart. Het geval Mozart is echter een grote uitzondering, zowel vanwege zijn extreme talent als vanwege de tegenwoordigheid van geest van zijn vader die dat talent niet alleen onderkende maar ook van correspondentie voorzag. Van andere kunstenaars weten we veel minder. Van Rembrandt weten we bijvoorbeeld wel dat hij al op zijn veertiende naar de universiteit ging en dat hij op meerdere gebieden begaafd was. Maar zijn vroegst bekende werk heeft hij geschilderd op zijn negentiende. Er zijn geen kindertekeningen van hem bekend.

Een kind zal lang niet altijd alle kenmerken (zie kader) vertonen. Het omgekeerde is ook waar. Kinderen met enkele van deze gedragskenmerken zijn niet noodzakelijkerwijs artistiek begaafd of zijn het wel, maar willen er niets mee doen. Het lijstje met kenmerken is dus slechts indicatief en moet los worden gezien van de -artistieke- kwaliteit van het werk (slechts enkele ouders/leerkrachten zijn in staat de artistieke kwaliteit te beoordelen).

CREATIVITEIT ONTWIKKELEN

Een goede leraar of docent vinden voor je hoogbegaafde kind is een uitdaging. Een goede leraar of docent voor je artistiek getalenteerde kind vinden is een nog grotere uitdaging. Een effectieve docent maakt een belangrijk verschil in de ontwikkeling van het talent van je kind. Onderzoek wijst uit dat deze leerlingen behoefte hebben aan docenten die zowel over technische als esthetische vaardigheden beschikken, die in staat zijn die vaardigheden effectief over te brengen en die leerlingen kunnen motiveren om te presteren op een veel hoger niveau.

Zoals het onderwijs aan cognitief begaafde leerlingen aangepast zou moeten zijn, zo zou dat ook moeten zijn voor artistiek begaafde studenten. Dat betekent onderwijs dat veel verder gaat dan normaal op scholen aangeboden wordt, dat voldoende complex is om begaafde leerlingen te kunnen uitdagen. Met andere woorden, deze leerlingen vereisen meer kansen tot ontwikkeling van kennis, begrip, waarden en vaardigheden die niet alleen gerelateerd zijn aan het creëren van kunst, maar ook aan studie van kunstcritiek, kunstgeschiedenis en esthetiek.

Ouders zouden de diverse mogelijkheden moeten onderzoeken die aangeboden worden binnen en buiten de school. Ze moeten er op toezien dat hun kind op artistiek gebied de juiste begeleiding krijgt en indien nodig voor hun kind een goede (particuliere) onderwijzer zoeken.

Artistieke begaafde kinderen en/of jongeren zullen van verschillende niveaus zijn met verschillende interessegebieden. Daarom kun je ze het best een-op-een coachen of lesgeven, waarbij je soms uitleg aan de groep geeft. De te gebruiken bronnen en middelen zouden divergent en probleemoplossend denken moeten aanmoedigen. Bovendien zou het zich bewust worden van meerdere mogelijkheden voor het oplossen van kunstproblemen en het overwegen daarvan moeten worden aangemoedigd.

Zoals alle bijzondere talenten zal artistiek talent zich niet ontwikkelen als het niet wordt aangemoedigd en ondersteund, vooral thuis. Een van de meest voorkomende problemen bij artistiek begaafde kinderen is het gevoel van eenzaamheid, tenzij de student vrienden heeft met ongeveer dezelfde interesses. Daarom zou je moeten proberen meer kinderen/jongeren met dezelfde interesses bij elkaar te krijgen, zodat ze niet het gevoel hebben alleen te zijn en ze hun interesse kunnen delen.

Renata Hamsikova

AANBEVELINGEN

- **Benader het artistieke talent van het kind als een onderdeel van de persoonlijkheid (want dat is het ook)**
- **Leg geen nadruk op het eindproduct**
- **Hang het werk van alle kinderen op, niet alleen van de artistiek begaafden**
- **Leer het kind het werk van anderen te respecteren**
- **Corrigeer verkeerde proporties niet**
- **Ontwikkel competentie, mild competitie**
- **Faciliteer ruimte, materialen en onderwijs**
- **Geef instructie, maar geen richting (wel "hoe", maar niet "wat")**
- **Experimenteren mag/moet**
- **Schaf verschillende soorten materialen aan en laat het kind die evalueren**
- **Moedig het kind aan, maar vermijd over-instructie/pushen. Probeer evenwicht te vinden tussen instrueren, assisteren en met rust laten.**

Maak je niet druk als je weinig weet over kunst. Ouders van sommige grote artiesten wisten haast niets over het onderwerp. En verbrand alle kleurboeken!